

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1922 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 93 § i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag, dels ock i anledning därav väckta motioner.

Genom en den 28 april 1922 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 256, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

LAG

om ändrad lydelse av 93 § i lagen den 12 augusti 1910
(nr 88) om aktiebolag.

Härigenom förordnas, att 93 § första stycket i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag skall erhålla följande ändrade lydelse:

Där aktier med olika rätt finnas, vare beslut om aktiekapitalets nedsättning enligt 50 § ej giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom; dock må, där enligt bolagsordningen aktier med företrädesrätt icke medföra rätt till större del av bolagets behållna tillgångar än som med företrädesrätt tillkommer dem, beslut om nedsättning av icke företrädesberättigad del av aktiekapitalet, där beslutet tillika innefattar före-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 9 saml. 1 avd. 20 häft. (Nr 22.) 1

skrift om motsvarande belopps avsättning till reservfonden, ske i den ordning, som i 91 § 4 och 5 mom. sägs.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehafva två med anledning av densamma väckta motioner, nämligen nr 168 inom första kammaren av herr *Eliel Löfgren* och nr 314 inom andra kammaren av herr *Lindman*.

Uti berörda motioner har hemställts, i den av herr Löfgren väckta motionen, att riksdagen måtte besluta, att till den föreslagna tilläggsbestämmelsen i 93 § i aktiebolagslagen måtte fogas ett ytterligare tillägg av innehåll, att beslut om nedsättning av aktiekapitalet enligt 50 § finge ske i den ordning, som i 91 § 4 och 5 mom. sades, även för det fall, att mellan de olika slagen av aktier icke förefunnes annan skillnad än att vissa aktier medförde olika rösträtt än övriga aktier, under iakttagande likväl att nedsättningen skulle till lika belopp omfatta samtliga aktier, samt i den av herr Lindman framburna motionen, att i 93 § i aktiebolagslagen jämväl måtte införas sådan bestämmelse att, då nedsättning endast avsåge den ena sortens aktier, enhällighet erfordrades endast av innehavarna av aktierna av nämnda sort, ävensom att, då i aktiebolag med två sorters aktier aktierna av ena sorten helt skulle bortskrivas, och samtidigt nedskrivning skulle äga rum av aktierna av den andra sorten, för beslutet erfordrades enhällighet av innehavarna av den aktiesorten, som helt skulle bortskrivas, under det att i fråga om den andra aktiesorten bestämmelserna i 91 § 4 och 5 mom. i samma lag skulle tillämpas.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det i propositionen framlagda lagförslaget, tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag; och får utskottet i fråga om vad till stöd för den i herr Löfgrens motion gjorda hemställan anförts hänvisa till sistberörda motion.

Herr Lindmans motion.

Herr Lindman har till stöd för de i hans ifrågavarande motion framställda yrkanden i en till utskottet överlämnad skrivelse anfört:

»Den i § 93 aktiebolagslagen förekommande bestämmelse därom, att för beslut om nedsättning av aktiekapitalet i bolag med flera sorters aktier erfordras sam-

tycke av samtliga aktieägare, är i praktiken ofta liktydigt med förbud mot aktiekapitalets nedsättning. Det är nämligen uppenbart, att i större bolag med tusentals aktieägare det praktiskt taget är omöjligt att vid en bolagsstämma få alla aktier representerade. Även om det är riktigt, att samtycke erfordras av alla de aktieägare, vilkas rätt kan kränkas genom beslutet om nedskrivning, finnes emellertid flera fall, då dylik rättskränkning icke föreligger och någon anledning att fordra enhällighet av samtliga aktieägare icke förefinnes. Kungl. Maj:ts proposition nr 256 och den av herr Löfgren i anslutning därtill väckta motionen nr 168 avse ett par fall, där fordran på enhälligt samtycke kan eftergivvas. Flera dylika fall finnas emellertid.

Därest i ett bolag med flera sorters aktier fråga är om nedskrivning av endast den ena aktiesorten, kunna innehavarna av den eller de övriga aktiesorterna därigenom icke lida någon rättskränkning, och anledning förefinnes därför icke att av innehavarna av de icke berörda aktiesorterna fordra enhälligt godkännande.

Ett ganska vanligt fall torde vara, att i ett aktiebolag med stam- och preferensaktier nedskrivning av aktiekapitalet sker så, att stamaktiekapitalet helt bortskrivs och nedskrivning samtidigt sker av preferensaktiekapitalet. Att därvid ifråga om stamaktierna, vilka förlora all rätt i bolaget, erfordras enhällighet, är naturligt. Däremot förefinnes näppeligen något skäl att i detta fall fordra enhällighet jämväl av preferensaktieägarna. Efter stamaktiernas bortskrivning finnes endast en sort av aktier, och någon giltig anledning lär då icke finnas att vid den samtidigt skeende nedskrivningen av preferensaktiekapitalet fordra strängare villkor än som gälla vid en nedskrivning av aktiekapitalet i ett bolag med ursprungligen endast en sorts aktier.»

Enligt 49 § i gällande lag om aktiebolag kan uti dylikt bolag, vars bolagsordning innehåller bestämmelse om minimi- och maximikapital, aktiekapitalet genom inlösen av vissa aktier enligt bestämda grunder nedsättas, så framt förbehåll därom gjorts i stiftelseurkunden eller vid bolagsordningens antagande. Dylik nedsättning, som dock ej får ske under minimikapitalet, kan jämväl äga rum genom inlösen av aktier, som utgivits vid aktiekapitalets ökning, därest förbehåll därom gjorts, på sätt förut sagts, eller i beslutet om ökningen. För en nedsättning av aktiekapitalet i nu nämnda fall erfordras icke med nödvändighet särskilt beslut av bolagsstämma. Då med åtgärden ej sällan avses endast, att en i bolagsordningen bestämd amorteringsplan skall följas, kan den även beslutas av styrelsen.

I de fall, då de här förut omnämnda förutsättningarna icke föreligga, kan däremot enligt 50 § i lagen beslut om nedsättning fattas endast av bolagsstämma. Enligt 93 § gälla därvid för fattande av beslut olika regler, allt eftersom i bolaget finnas aktier med olika rätt eller icke. I förra fallet fordras, för att nedsättningsbeslutet skall vara giltigt, att samtliga

Utskottet.

aktieägare förenat sig därom. I senare fallet kräves endast, därest icke bolagsordningen stadgar strängare villkor, att beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hållits, biträts av minst två tredjedelar av de röstande.

Beslut om nedsättning får vidare enligt föreskrift i 50 § icke bringas till verkställighet utan rättens tillstånd. För att dylikt tillstånd skall kunna erhållas, måste inför rätten styrkas, att bolagets samtliga kända borgenärer blivit till fullo förnöjda för sina uppgivna fordringar eller medgivit aktiekapitalets nedsättning.

Såsom föredragande departementschefen framhållit, är anledningen till att så stränga villkor bestämts för nedsättande av aktiekapitalet i ett bolag, däri aktier av olika slag finnas, den, att i ett dylikt bolag en nedsättning av aktiekapitalet lätt kan medföra rubbning av förhållandet mellan de särskilda aktieklassernas rätt till bolagets tillgångar. Enligt 91 § i lagen fordras även för giltigt beslut om sådan ändring av bolagsordningen, varigenom nämnda förhållande rubbas, att samtliga aktieägare förenat sig därom.

Det i propositionen framlagda lagförslaget avser icke att åstadkomma någon ändring i den grundsats, som kommit till synes i sistnämnda lagrum. Med förslaget åsyftas endast att lindra villkoren för fattande av beslut om nedsättning av aktiekapitalet i några av de fall, då en nedsättning icke rubbar de olika aktieägarnas inbördes ställning och rättigheter. Detta kan ej sällan vara förhållandet i sådana bolag med olika slag av aktier, där preferensaktieägarna enligt bolagsordningen icke hava rätt till större del av bolagets tillgångar än som tillkommer dem med företrädesrätt framför stamaktieägarna. I ett dylikt bolag behöver en nedsättning av stamaktiekapitalet icke medföra någon rubbning i de olika aktieklassernas rättigheter inbördes. Såsom departementschefen framhållit, kan den dock i vissa fall få betydelse i detta avseende.

En sådan nedsättning kan ske antingen genom inlösen av vissa stamaktier eller genom nedskrivning av samtliga dessa aktiers nominella värde. I förra fallet kommer nedsättningsbeslutet att innebära, att bolaget berövas kapital genom att lösenbeloppet utbetalas till stamaktieägarna. Denna kapitalutbetalning kan givetvis innebära en ökad risk för preferensaktieägarna, då därigenom en minskning sker i det aktiekapital, som framför preferensaktiekapitalet skall tagas i anspråk för täckande av bolagets förbindelser. Under sådana förhållanden torde det icke vara lämpligt eller riktigt att medgiva någon lättnad i villkoren för fattande av beslut om

nedsättning av aktiekapitalet. För detta fall göres icke heller genom det föreliggande förslaget ändring i gällande regler.

Annorlunda ställer sig däremot saken, om nedsättningen sker utan återbetalning av kapital genom nedskrivning av stamaktiernas nominella värde och verkställes i syfte att möjliggöra nedskrivning av bolagets tillgångar. Detta ändamål kan, såsom i propositionen föreslagits, utmärkas därigenom, att det belopp, varmed stamaktiekapitalet nedsättes, i stället tillföres reservfonden. I dylika fall torde en nedsättning av aktiekapitalet icke i nämnvärd mån inverka på preferensaktieägarnas ställning, åtminstone icke i försämrande riktning. Den av departementschefen framhållna möjligheten, att preferensaktieägarnas kapital vid en framdeles inträffande konkurs skulle komma i något större fara att tillgripas för täckande av bolagets förbindelser, därigenom att nedsättningen berett bolaget utväg att tidigare än eljest lämna aktieägarna utdelning, torde vara av mindre betydelse. Snarare lär det kunna sägas, att en tidigare utdelning blir en betydande förmån för preferensaktieägarna på stamaktieägarnas bekostnad. Den genom nedsättningen möjliggjorda utdelningen kommer visserligen ägarna av båda slaget aktier till godo, men den har vunnits av preferensaktieägarna utan uppoffring, under det att stamaktieägarna för dess erhållande måst avskrika en del av sitt i bolaget insatta kapital.

På de förhållanden, som nu berörts torde icke heller kunna grundas några avgörande betänkligheter emot ett bifall till det framlagda förslaget. Härtill kommer, att då de gällande bestämmelserna i ämnet gjort det praktiskt taget omöjligt att i vissa aktiebolag genomföra en sund rekonstruktion, en lagändring i förslagets syfte måste anses väl motiverad. Utskottet anser sig därför kunna tillstyrka bifall till propositionen.

Uti nu ifrågavarande motioner har framhållits, att jämväl i andra fall än de, som beröras av den i propositionen föreslagna lagändringen, nedsättning av aktiekapitalet eller någon del av detsamma kan äga rum i aktiebolag med aktier av olika slag, utan att rubbning sker i förhållandet mellan de olika aktieklasserna. I den av herr Löfgren väckta motionen har i sådant hänseende påpekats det fall, då nedsättning skall företagas i aktiebolag, för vilket gäller, att, ehuru samtliga aktier medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst, viss grupp av desamma tillerkänts ett högre röstvärde än övriga aktier. Herr Lindman har framlagt vissa andra fall, då enligt hans mening en rubbning av ovannämnda slag icke inträder genom aktiekapitalets nedsättning.

Lika med motionärerna finner utskottet uppenbart, att åtskilliga,

av den föreslagna lagändringen icke berörda fall givas, då nedsättning av aktiekapitalet kan ske, utan att därigenom de olika aktiegruppernas inbördes ställning och rättigheter förändras. Jämväl för dylika fall torde det vara lämpligt att göra undantag från den i aktiebolagslagens 93 § givna regeln om enhällighet. Detta undantag lär dock icke kunna göras så vidsträckt, som herr Lindman enligt ordalydelsen i sin motion föreslagit. Därest nedsättning av aktiekapitalet företages genom inlösen av aktier, torde, även om densamma avser endast en klass av aktier, enhällighet böra fordras ej blott bland innehavare av aktier tillhörande nämnda klass utan även bland ägare till andra aktier, då deras rätt genom kapitalutbetalningen kan avsevärt kränkas.

Ehuru sålunda enligt utskottets mening en ändring av de gällande bestämmelserna i nu antytt syfte torde vara erforderlig, anser sig utskottet icke för närvarande böra förorda en ändring av det föreliggande förslaget. På grund av det nära sambandet mellan bestämmelserna om fattande av beslut rörande nedsättning av aktiekapitalet och andra stadganden i aktiebolagslagen, särskilt bestämmelserna i 91 §, finner sig utskottet nämligen icke utan en närmare utredning kunna överblicka de konsekvenser, som en lagändring i motionernas syfte skulle medföra. En utredning i förevarande avseende torde lämpligen böra ske genom Kungl. Maj:ts försorg. Vid denna utredning synes även böra tagas under övervägande huruvida icke andra i aktiebolagslagen givna stadganden om aktiekapitalets nedsättning kunna vara i behov av omarbetning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att den förut omnämnda bestämmelsen i lagens 50 §, att samtliga kända borgenärer skola förnöjas eller giva sitt samtycke till åtgärden, innan nedsättning får av rätten medgivas, ofta utgör ett minst lika svårt hinder för en dylik åtgärds vidtagande som bestämmelsen i 93 § om medgivande av samtliga aktieägarna. Det torde möjligen även vara lämpligt, att vid den föreslagna utredningen upptages till prövning, huruvida de uti lagens 91 § givna stadganden om ändring i bolagsordningen i detta sammanhang böra göras till föremål för omarbetning.

Måhända skulle det med hänsyn till den utredning rörande aktiebolagslagens revidering i vissa avseenden, som sålunda av utskottet föreslagits, kunna ifrågasättas, huruvida icke med det i propositionen framlagda ändringsförslaget borde anstå, tills dess denna utredning verkställts. Då det emellertid på grund av de nu rådande förhållandena på det ekonomiska området synes vara ett trängande behov, att en lagändring i den

uti propositionen föreslagna riktningen kommer till stånd, får utskottet med hänsyn även till lagförslagets jämförelsevis begränsade räckvidd tillstyrka riksdagen att godkänna detsamma utan avbidan på andra mera omfattande förslag i ämnet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas;

2) att riksdagen måtte, i anledning av förevarande motioner, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt de i nu gällande aktiebolagslag givna bestämmelser om nedsättning av aktiekapitalet och i samband därmed stående stadganden må kunna omarbetas i syfte att underlätta en berättigad dylik nedsättning, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 24 maj 1922.

På första lagutskottets vägnar:

CARL HEDERSTIERNA.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit: herrar Hederstierna, Jacob Larsson, Rogberg, Pers*, Sandegård*, Eliel Löfgren, Svensson i Eskhult, Lindqvist i Halmstad, af Ekenstam*, Leo, Berglund*, Söderberg*, Johanson i Huskvarna, Carlsson i Mölndal och Lindgren i Dingelvik*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.